

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos LXXVI. — Izdan in razposlan dne 2. avgusta 1902.

Vsebina: (Št. 155 in 156.)^a155. Zakon o dopolnitvi obrtnega reda gledé delavcev, ki imajo opravilo pri stavbnih podjetjih. — 156. Zakon o uredbi delovnega razmerja delavcev, ki se porabljajo pri upravnih gradnjah železnic in v njihovih pomožnih zavodih.

155.

Zakon z dne 22. julija 1902. l.

o dopolnitvi obrtnega reda gledé delavcev, ki imajo opravilo pri stavbnih podjetjih.

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

Člen I.

V šestem poglavju obrtnega reda (zakon z dne 8. marca 1885. l. [drž. zak. št. 22]) je za §. 96 b) vstaviti naslednja dodatna določila za pomožne delavce pri stavbnih podjetjih:

BB. Za pomožne delavce pri dopuščenih stavbnih obrtih in drugih stavbnih podjetjih.

§. 96 c.

Določilo §. 88 a) se uporablja na železniška stavbna podjetja in druga po komurkoli obratovana stavbna podjetja, ki dajejo pri eni gradnji dela več nego 20 delavcem.

Pri stavbah, ki jih zgradé ta podjetja, veljajo nadalje določila §§. 96 a) in 96 b) in sicer določila §. 96 b) tudi gledé tistih delavcev, katerim ne dajejo dela neposredno stavbna podjetja, temveč taki obrtniki, katerih se poslužujejo stavbna podjetja v izvršitev dotičnih del.

Člen II.

Ta zakon stopi v moč tri mesece po svoji razglasitvi.

Člen III.

Izvršiti ta zakon je naročeno Mojemu trgovinskemu ministru in Mojemu ministru za notranje stvari.

V Ischlu, 22. dne julija 1902.

Franc Jožef s. r.

Koerber s. r.

Call s. r.

156.

Zakon z dne 28. julija 1902. l.

o uredbi delovnega razmerja delavcev, ki se porabljajo pri upravnih gradnjah železnic in v njihovih pomožnih zavodih.

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

I. Obča določila.

§. 1.

Kolikor ta zakon ne obsega drugih določil, se določa delovno razmerje med železniškimi upravami in delavci, ki imajo opravilo pri upravnih stavbah

železnic in v njihovih pomožnih zavodih, v mejah, po-
tegnjenih z zakoni, po svobodnem dogovoru. Če ni
takega dogovora, odločajo občni državljanski zakonik
in drugi zakoniti predpisi.

§. 2.

Z izrazom: upravne gradnje je umevati vsa
izven okvira navadnega vzdrževanja železnice oprav-
ljena stavbna dela, ki jih izvršuje železniška uprava
sama po osebju, ki je postavljeno v njeno nepo-
sredno službo.

Z izrazom: pomožni zavodi železnic v zmislu
tega zakona je razumevati obrate, v katerih se
opravljajo po osebju, ki je neposredno v službi že-
leznične uprave, za njen račun dela, ki služijo sicer
obratnim namenom dotičnega železničnega podjetja,
pa se ne nanašajo na opravljanje, ugotovitev in ne-
posredno vršitev (kurilnice i. e.) prometa.

Semkaj spadajo zlasti:

1. Zavodi za napravo in popravo vozil in obrat-
nih uredob (delavnice i. e.).

2. Zavodi za izdelovanje stavbnega in porabnega
gradiva v železniške namene (kamnolomi, jame za
prod, zavodi za impregniranje, tiskarne za vozne
listke, litografski atelierji, kovačnice i. d.).

3. Zavodi za svečavo.

Na druga, po železnici obratovana, sedaj
v obrtni red ali rudarski zakon spadajoča podjetja
se ne uporablja ta zakon, tudi če se opravljajo v njih
dela, ki so v kakršnikoli stvarni zvezi z železničnimi
obratnimi nameni.

§. 3.

Z izrazom: delavci se razumevajo v tem za-
konu vse osebe, brez razlike starosti in spola, ki
imajo opravilo pri upravnih gradnjah ali v pomožnih
zavodih železnic (§. 2), ne da bi bile stalno ali za-
časno nameščene na podstavi pri posameznih želez-
niških podjetjih obstoječih službenih redov (služ-
bena pragmatika i. e.)

Za stalno ali začasno nameščene niže uradnike
in služabnike, gledé katerih imajo ti službeni redi
polno veljavo, veljajo določila §§. 5 do 14 vštevi
tega zakona, ako se uporabljajo pri upravnih grad-
njah ali v pomožnih zavodih železnic; v ostalem se

ravna s temi uslužbenci tudi poslej po notranjih
službenih predpisih, omenjenih v prvem odstavku.

§. 4.

Pod železniškimi upravami v zmislu tega za-
kona ni umevati samo višjih upravnih oblastev že-
lezniških podjetij, temveč zlasti tudi oblastva ozi-
roma organe, katerim je izročeno samostojno oskr-
bovanje službenih strok, ki pridejo tukaj v poštev.

Železniške uprave so dolžne za ustanovitev od-
govornosti podpirati oblastva, kolikor se zahteva.

Skrbi za delavce.

§. 5.

Vsaka železniška uprava je dolžna pri upravnih
gradnjah in v pomožnih zavodih na svoje stroške
napraviti in vzdrževati vse tiste uredbe gledé delov-
nih prostorov, obratnih priprav, strojev in delovnega
orodja, ki so z ozirom na kakovost dela ali dela-
višča potrebne za varstvo življenja in zdravja de-
lavcev.

Železniška uprava je nadalje dolžna stavbna
dela, ki jih izvrši v svoji upravi, in pa način obra-
tovanja v svojih pomožnih zavodih urediti tako, da
so delavci, ki imajo tam svoje opravilo, po možnosti
varovani zoper nevarnosti za življenje in zdravje.

Zlasti mora železniška uprava skrbeti za to, da
se stroji, delovne priprave in njihovi deli n. pr.:
mahalnice, transmisije, ležišča osi, potem vzdigalne
priprave, dvigalniki, kotli, električni aparati i. d.,
nadalje delovni odri, odprtine v tleh itd. opremijo
s takimi varnostnimi pripravami, da poslujoči de-
lavci ne pridejo lahko v nevarnost, ako v redu oprav-
ljajo svoje delo.

Prav tako je poskrbeti za primerne uredbe
zoper nevarnost ognja, za varstvo delavcev v pri-
meru kakega požara, za prvo pomoč v nezgodah,
in če kdo nagloma oboli, v tem oziru pripravivši
obvezila in pripomočke za prevoz bolnikov i. e.
v potrebni množini in primerni kakovosti. Dotični
železnični organi naj vedno posvetijo svojo skrb, da
popolnijo in priredijo vse varnostne priprave, ter da
jih vzdržujejo in nadzorujejo.

Med dolžnosti železnične uprave spada tudi
poskrbeti zato, da se zaprta delavišča ves delovni
čas vzdržujejo kolikor moči svetla, čista in brez
prahu, in da se obnavlja zrak vedno primerno šte-

vilu delavcev in svetilnim pripravam ter da deluje zoper kvaren vpliv škodljive izparice.

Nadalje je po možnosti poskrbeti za zadostno množino dobre pitne vode, za stranišča, ustrežajoča številu delavcev in zahtevam higijene, in gledé pomožnih zavodov, obratovanih v zaprtih delaviščih, tudi za umivalne priprave.

V takih večjih pomožnih zavodih naj se, ako treba, dajo na razpolago primerni, v mrzlem letnem času kurjeni prostori, za uživanje jedi izven delovnih prostorov in omare, ki se dajo zapirati, za shranjevanje oblek delavcev.

Ako so z določenimi opravili v zvezi posebne nevarnosti, mora železniška uprava neodvisno od delovnega reda (§. 30) izdati predpise, v katerih se delavcem, opozarjaje jih na te nevarnosti, naznanijo varnostne odredbe, ki so se ukrenile v njih odstranitev, in se jim naloži dolžnost se ravnati po njih.

Te predpise in zaukaze, ki potrebujejo odobri la nadzornega oblastva, je v delaviščih tako, da so delavcem umevni, nabiti na pripravnem, lahko dostopnem mestu in vedno vzdrževati v čitljivem stanju.

Ako kaka železniška uprava neposredno prepu sti delavcem stanovališča — bodisi v svojih poslopjih ali v poslopjih, ki jih je vzela povsem ali deloma v najem — mora poskrbeti za to, da ustrezajo v teh stanovališčih stavbne uredbe prav tako zahtevam higijene kakor ozirom na nravnost.

Minister za železnice ima pravico, po določilih tega paragrafa gledé uredbe pri upravnih gradnjah in v pomožnih zavodih železnic, gledé obratnih priprav, strojev in delovnega orodja, in pagledé vsebine obratnih predpisov izdati ukazoma splošne ali za posamezne kategorije upravnih gradenj ali pomožnih zavodov z ozirom na njihova posebna svojstva posebne odredbe.

Nadzorno osebje železničnih uprav.

§. 6.

Organi, katerim je izročeno nadzorstvo pri kaki upravni gradnji ali v kakem pomožnem zavodu, imajo dolžnost, poučevati osebe, ki imajo tam opravilo in so jim podrejene, v izvrševanju del in jih opozarjati na posebne nevarnosti, ki so v zvezi z odkazanimi jim službami. Njihova dolžnost je tudi, podrejenim jim osebam naznaniti varnostne pri-

prave, obstoječe za odvrnitev omenjenih nevarnosti, in jih seznaniti, kako je ravnati z obrambenimi priredbami, nameščenimi v ta namen.

Nadzornim osebam je prepovedano vzprejemati od delavcev darove v denarju ali naturalijah.

Doba vsakdanjega delovnega časa.

§. 7.

Pri upravnih gradnjah železnic in v njihovih pomožnih zavodih ne sme delovna doba znašati več nego k večjemu 11 ur v 24 urah, ne vštévši delovnih prestankov. Ako je pa v kakem pomožnem zavodu po posebnih službenih predpisih (službenem redu i. e.) bila s 1. dnem junija 1902. l. krajša delovna doba, se ta doba ne sme podaljšati.

Za opravila, ki se morajo kakor pomožna dela vršiti pred pravim delom ali po pravem delu (kuriti kotle, zakuriti v peči, zasvetliti, snažiti), ne veljajo gorenja določila, vendar je dobo teh opravil omejiti na najpotrebnejšo mero.

Železniški minister ima pravico za tiste nepretrgoma obratovane pomožne zavode, pri katerih je dovoljeno nedeljsko delo, delovni čas primerno urediti ukazoma, da se omogoči potrebna menjava dela.

Prav tako ima minister za železnice pravico gledé določenih delavskih kategorij tistih pomožnih zavodov, pri katerih se natančna omejitev vsakdanjega delovnega časa in delovnih prestankov iz tehniških razlogov ne dá izvršiti, namesto vsakdanjega največinskega delovnega časa ukazoma ustanoviti tedenski največinski delovni čas. Ta tedenski delovni čas pri navadnih obratih ne sme presegati šestkratnega vsakdanjega največinskega delovnega časa, ne vštévši delovnih prestankov, in pri nepretrganih obratih, vštévši dovoljeno nedeljsko delo, ne sedemkratnega dnevnega največinskega delovnega časa. V ukazu, ki ga je izdati, se je ozirati na kolikor moči enakomerno razdelitev tega delovnega časa na posamezne delovne dneve po istinitih razmerah, in poskrbeti za to, da se delovni prestanki, izhajajoči iz narave obrata, dotičnim delavcem dovoljujejo brez prikrajšanja.

Ako bi nemoteno vzdrževanje prometa vsled naglih obratnih motežev, ki so jih provzročili prirodni prigodki ali nezgode, ali vsled drugih nujnih okolnosti nepričakovano zahtevalo pemnoženo delo, se sme gorenja določena največinska delovna doba prekoračiti brez posebnega oblastvenega dovolila.

Ako zahteva služba uvedbo nepretrganega obrata, je takoj poskrbeti za to, da se delavci čim preje izmenjajo in da morejo potem uživati primerno podaljšani čas počitka.

Železnične uprave pa so dolžne to potrebnost podaljšane delovne dobe nemudoma naznaniti nadzornemu oblastvu, da more to oblastvo preskusiti potrebo in dobo dela čezdobjnih ur ter število čezdobjnih ur in jih urediti, ako bi bilo treba.

Za vse druge istinite pomnožene delovne potrebe pa je podaljšava v odstavku 1 tega paragrafa ustanovljenega vsakdanjega delovnega časa, in sicer tako gledé njegove dobe, kakor tudi gledé števila vsakdanjih čezdobjnih ur odvisna od poprejšnjega dovolila nadzornega oblastva. To dovolilo se ne sme podeliti čez 12 tednov v letu in samo do izmere 2 vsakdanjih čezdobjnih ur.

Čezdobjne ure je plačati posebej, nekraté nasprotujočih določil za stalno osebje izdanih službenih redov.

Delovni prestanki.

§. 8.

Med delovnimi urami je dovoliti delavcem primerne prestanke za počitek, ki skupaj ne smejo znašati manje nego poldrugo uro; od tega naj odpade ena ura na poldanski čas.

Ako znaša delovni čas pred poldnem ali po poldnevu pet ur ali manje, lahko odpade nadaljnji počitek za dotični delavni čas, izvzemši za poldne določeno uro.

Ob ponočnem delu naj se uporabljajo ti predpisi zmislu primerno.

Minister za železnice se pooblašča po istinitih potrebah izdati gledé delovnih prestankov posebna določila za posamezne kategorije upravnih gradenj in pomožnih zavodov, zlasti tistih, pri katerih se ne more pretrgati delo, oziroma obrat.

Nedeljski in prazniški počitek.

§. 9.

Ob nedeljah mora počivati delo pri upravnih gradnjah in v pomožnih zavodih železnic.

Nedeljski počitek naj se prične najpozneje ob 6 uri zjutraj vsako nedeljo, in sicer hkratu za vso

delavstvo vsake upravne gradnje, oziroma vsakega pomožnega zavoda in mora trajati najmanj 24 ur.

§. 10.

Od določila §. 9 so izvzeta:

1. snažilna in vzdrževalna dela, ki jih je opravljati v delovnih prostorih in na delavniških pripravih in od katerih je odvisno redno nadaljevanje obrata ter ki se ob delavnikih ne morejo opravljati brez znatnega motenja obrata ali brez nevarnosti za življenje in zdravje delavcev;

2. potrebno straženje gradenj in pomožnih zavodov;

3. druga neodloživa dela začasne narave, ki se morajo opraviti ali iz javnih, zlasti varnostnopolicijskih ozirov, ali da se nemoteno vzdržuje promet, ali v sili.

§. 11.

Železnične uprave, ki porabljajo delavce ob nedeljah za dela v §. 10 omenjene vrste, so dolžne sestaviti spisek, v katerega se vpisujejo za vsako posamezno nedeljo imena delujočih delavcev, kraj in doba njihovega opravila in pa vrsta opravljenega dela. Ta spisek je na zahtevo predložiti organom nadzornega oblastva.

Gledé del, omenjenih v §. 10, točki 3, je železnična uprava vrhu tega dolžna opraviti teh del še predno se začnejo opravljati, naznaniti nadzornemu oblastvu. Ako nastane še-le v nedeljo potreba začeti ali nadaljevati kako tako delo, se mora naznanilo poslati nadzornemu oblastvu najpozneje takoj po dovršitvi dela.

Ta naznanila so kolka prosta.

§. 12.

Ako v §. 10 navedena dela ovirajo delavce iti k dopoldanski službi božji, so železnične uprave dolžne vsakemu delavcu, ki ima opraviti pri tem delu, dati prihodnjo nedeljo tisti prosti čas, ki mu omogoči iti k dopoldanski službi božji.

Ako trajajo zgoraj omenjena dela dalje nego tri ure, je pri tem porabljanim delavcem dovoliti najmanj štiriindvajseturni počitek prihodnjo nedeljo,

ali ako to ni možno z ozirom na dotično delo, na delavnik, ali po šesturni, od ponočnega počitka neodvisni počitek ob dveh dneh v tednu.

§. 13.

Minister za železnice ima pravico dovoliti ukazoma delo tudi ob nedeljah pri posameznih kategorijah upravnih gradenj in pomožnih zavodov, pri katerih po njihovi naravi ni moči prekiniti ali odložiti dotičnega dela ali pri katerih je obrat ali službovanje ob nedeljah potrebno z ozirom na potrebe prometa ali iz drugih javnih ozirov.

Nedeljsko delo, ki se dovoljuje v nepretrgoma obratovanih pomožnih zavodih, je vedno omejevati na delanje, ki je neposredno v zvezi s pravim nepretrganim obratovanjem, in pri upravnih gradnjah in pa pri drugih pod izjemo tega paragrafa spadajočih pomožnih zavodih na delanje, v ukazu izrečno dovoljeno, vsa druga dela pa morajo počivati.

Dela, dovoljena ob nedeljah pri teh upravnih gradnjah ali pomožnih zavodih, se uravnajo in pogoji, s katerimi so dovoljena, se ustanove za vse upravne gradnje in pomožne zavode iste vrste enakomerno in oziraje se na odredbe, izdane v §. 12 gledé nadomestnega dneva počitka.

Dotična določila je vzprejeti v delovni red, oziroma jih v delaviščih tako, da so delavcem umevna, nabiti na pripravnem, lahko dostopnem mestu ter vzdrževati vedno v čitljivem stanju.

§. 14.

O velikih praznikih, ki jih je ukazoma označiti po posameznih konfesijah, je delavcem dovoliti, oziraje se na dotične konfesije, potrebni čas, da morejo iti k dopoldanski službi božji.

Obrtne nadaljevalne šole.

§. 15.

Železnične uprave so dolžne dovoljevati delavcem do dovršenega 18. leta starosti potrebni čas, da hodijo v občne obrtne nadaljevalne šole (oziroma pripravljalne kurze), obstoječe v kraju, v katerem imajo opravilo, in pa v strokovne nadaljevalne šole.

Dolžnosti delavcev.

§. 16.

Delavci so dolžni se pokoriti poveljem, ki jih v službenih stvareh izdajajo po železniški upravi postavljeni predstojniki, se dostojno vesti, se držati pogojenega delovnega časa, njim izročene dolžnosti in dela oskrbovati po najboljših močeh, molčati o obratnih razmerah, se spravljivo vesti proti drugim delavcem ter z učenci dobro ravnati.

Zlasti morajo delavci paziti na predpise v zabranitev nezgod in v varstvo delavcev ter se vsak čas posluževati varnostnih priprav, ki so pri rokah.

Delavcu se ne more naložiti dolžnost opravljati opravila, ki naj služijo drugim namenom nego namenom železničnega zavoda.

Plačilo in odpoved.

§. 17.

Ako o času plačila delavcu in o roku odpovedi ni nič drugega dogovorjenega, se jemlje pogoj tedenskega plačila in za oba dela veljajoči štirinajst-dnevni rok odpovedi.

Ako se dogovori kak drug rok za odpoved, mora biti ta rok za oba dela enak, sicer je smatrati dogovor za ničn.

Izvemši v §§. 37 in 38 omenjene primere, ne sme pri delavcih, katerim se plačuje po kosu ali ki delajo po dogovoru, niti železnična uprava, niti delavec končati delovnega razmerja, predno je dogovajeno pogojeno delo.

Minister za železnice ima pravico ukazoma ustanoviti maksimalne rokove za plačevanje mezde.

Izplačevanje mezd.

§. 18.

Železnične uprave so dolžne izplačevati mezde delavcev v gotovini in se zlasti ne smejo namesto mezde ali kakega njenega delnega zneska izdajati nakaznice (pločevinske znamke, konsumne znamke, boni i. e.) za dobavo blaga iz določenih trgovin ali skladišč.

Pač pa imajo pravico, tistim delavcem, ki so temu pritrčili, proti odplačilu, ki je pogojeno naprej in izključuje kak dobiček, dodeliti stanovališče, svetilno in kurilno gradivo za domače namene, rabo

zemljišč ter dajati za svojo domačo rabo potrebna živila bodisi same bodisi po skladiščih za živila, omejenih na železniške uslužbenke, in te dodelitve in dajatve zaračunati izplačujevaje mezdo.

Tarifo, po kateri se odbijajo od mezde, je v delavišču nabiti na pripravnem, lahko dostopnem mestu in jo vzdrževati vedno v čitljivem stanju. Te tarife naj nadalje obdobjno pregleda nadzorno oblastvo in jih uredi, ako bi bilo treba.

Drugi nego zgoraj oznamljeni predmeti ali drugo blago, zlasti opojne pijače se ne smejo oddajati delavcem na račun mezde.

Nadalje se ne sme dogovoriti, da morajo delavci potrebne predmete dobivati iz določenih prodajalnic; tudi se ne sme dodelitev plačil na račun mezde (naprejščin na mezdo) vezati na ta pogoj.

§. 19.

Od zneskov zaslužka delavcev se sme nadalje odbijati še za naslednje namene:

- a) za plačilo naprejščin na mezdo;
- b) prispevki za bolniške blagajnice;
- c) prispevki za provizijski zavod ali zavod za starostno oskrbo;
- d) konvencijske kazni (§. 36);
- e) za tista delovna sredstva, ki jih je pri upravnih gradnjah delavcem pripravila železnica in katerih primanjkljaj po dovršitvi gradnje delavci ne morejo verjetno opravičiti.

§. 20.

Za zneske zaslužka delavcev, ki jih ni smatrati za stalno v zmislu §. 2 zakona z dne 29. aprila 1873. l. (drž. zak. št. 68) nameščene, se ne smejo poprej izdati zagotovilne ali eksekucijske odredbe, dokler prvič niso opravljena dela ali službe in drugič ni potekel dan, katerega je bilo treba izplačati mezdo po §. 17 ali po kakem po §. 17 dopustnem posebnem dogovoru (§. 3 zakona z dne 29. aprila 1873. l. [drž. zak. št. 68]).

Izjema velja samo za zavarovanje ali izterjatev a) davkov in javnih davščin, vštevši v namene javne uprave razpisane doklade in pristojbine za prenos imovine, b) na zakon se opirajočih zahtev gledé dajatve preživljanja (§. 7 zakona z dne 29. aprila 1873. l. [drž. zak. št. 68]). Toda tudi v teh primerih mora zavezancu ostati polovica njegovega

zaslužnega zneska (člen IX, št. 10 zakona, s katerim se uvaja eksekucijski red z dne 27. maja 1896. l. [drž. zak. št. 78]).

§. 21.

Razen primerov, oznamljenih v spredaj stoječih paragrafih ali v drugih posebnih zakonitih določilih, pa ni dopustno pridrževati mezdo in pa izterjevati ali ugotavljati zahteve vsake vrste, naj jih zahteva kdorkoli, zaračunjuje jih ob izplačilu mezde ali odbijaje jih od mezde. Zlasti velja to gledé povračilnih terjatev železnične uprave za poškodbo na delaviščih, strojih in delovnih pripravah i. e., za katere povračilne terjatve se tudi ne sme izgovoriti ugotovitev s kako varščino.

§. 22.

Pogodbena določila in dogovori, ki nasprotujejo odredbam §§. 18 do 21, so nični.

§. 23.

Delavci, katerih zahteva mezde se je poravnala proti predpisom §§. 18 do 21 drugače nego s plačilom v gotovini, lahko vsak čas zahtevajo plačilo svoje terjatve v gotovini, ne da bi se jim moglo ugovarjati iz tega, kar se jim je dalo namesto plačila.

§. 24.

Železnične uprave so dolžne delavcem pred nastopom dela naznaniti mezdni postavek, določen za delo, ki ga je opraviti, in zaslužene mezde izplačevati ob izplačilnem roku, določenem z zakonom ali ukazom, ali pa dogovorjenem vnaprej.

Ako se delovno razmerje razveljavi pred pretekem izplačilnega roka, je zasluženo mezdo izplačati tistega dne, katerega se razveljavi delovno razmerje.

§. 25.

Železnične uprave so dolžne pisati mezodne zapiske, v katerih je poočiliti ime in priimek vsakega delavca, datum izplačila mezde, pogojeni mezdni postavek, pogojene premije in naturalne prejemke, zasluženo mezdo in posebno za čezdodne ure dano nagrado, in pa vse, kar se je odbilo za

bolniško zavarovanje, predplačila v gotovini, konvencijske denarne kazni, stanovališče, živila itd.

Nadzorovalno oblastvo ima pravico izdati normalne predpise za sestavljanje mezdnih zapiskov, oziraje se na potrebsčine, kolikor jih je.

Mezdne zapiske je v kraju, kjer se hranijo, na zahtevo predložiti oblastvenim organom in hraniti vsaj pet let po zadnjem vpisu.

Delovne knjižice.

§. 26.

Vsak delavec (§. 3) mora imeti delovno knjižico in se brez nje ne sme vzprejeti v rabo.

Vendar ima minister za železnice pravico dovoliti izjeme od tega določila ob upravnih gradnjah, ki so nujne in zahtevajo le kratek čas.

§. 27.

Gledé teh delovnih knjižic veljajo ista določila, ki veljajo vsak čas za delovne knjižice obrtnih pomožnih delavcev v obče, za njih izdajo in pa za izpolnitev razpredelkov.

Izpričevala.

§. 28.

Železnične uprave so dolžne izdati delavcu na zahtevo ob rednem izstopu iz delovnega razmerja o vrsti in dobi njegovega opravila izpričevalo, ki ga je na željo delavca raztegniti tudi na njegove storitve in na njegovo drugačno vedenje. Stroški, ki izvirajo iz kolkovne dolžnosti izpričevala, pridejo delodavcu na dolg.

Izpričevala ne smejo imeti znakov, ki imajo namen oznameniti delavca tako, kakor se ne izraža v izpričevalu.

Na zaprosilo delavca mora občinsko oblastvo poveriti izpričevalo brez stoškov in brez kolka.

Železnične uprave, ki odrečejo izdajo izpričevala, izdajo delavcu vedoma neresnično izpričevalo in ga opremijo z znaki, kakor je prepovedano v odstavku 2, so odgovorne za škodo, ki nastane iz tega.

Gledé učencev obsega §. 52 nadaljnje predpise.

Imeniki delavcev.

§. 29.

Pri vseh upravnih gradnjah in pomožnih zavodih mora pisati železnična uprava o delavcih, uporabljenih ob njih, imenik v obliki knjige z napovedjo imena in priimka, starosti, domovinske občine, občine, ki je izdala delovno knjižico, vstopa v službo železnične uprave, imena delodavca, pri katerem je delavec nazadnje delal, vrste uporabe, bolniške blagajnice, h kateri spada delavec; in izstopa iz službe železnične uprave.

Te imenike je v kraju, v katerem se hranijo, na zahtevo pokazati oblastvenim organom in jih hraniti najmanje pet let po zadnjem vpisu.

Policijski zglasilni predpisi se s tem ne izpreminjajo.

Delovni redi.

§. 30.

Za upravne gradnje, in pa za vsak pomožni zavod mora železnična uprava sestaviti delovne rede, ki naj razen časa, kdaj se začne njih veljava, obsegajo zlasti naslednja določila:

- a) o različnih delavskih kategorijah, in pa o načinu uporabljanja mladostnih delavcev in ženskih oseb;
- b) o načinu, kako dobivajo mladostni delavci predpisani šolski pouk;
- c) o delovnih dneh, nedeljskem delu in nadomestnem dnevu počitka, o začetku in koncu delovnega časa in delovnih prestankov ter o menjavi delavcev;
- d) o pravicah in dolžnostih nadzornega osebja;
- e) o ravnanju z delavci, kadar kdo zboli ali se ponesreči;
- f) o času obračuna, potem o času, načinu in kraju izplačila delovnih mezd;
- g) o konvencijskih denarnih kaznih, ki nastopijo ob prestopku delovnega reda, in pa o njih višini, načinu ustanovitve, izterjave in uporabe;
- h) o odbitkih od mezde;

- i) o roku za odpoved, o razveljavi delovnega razmerja in prezgodnem izstopu delavca, ter o pravnih posledicah, ki nastanejo iz tega.

§. 31.

Najdalje tri mesece po razglasitvi tega zakona (§. 65) morajo biti sestavljeni za vse upravne gradnje in pomožne zavode temu zakonu ustrezajoči delovni redi in nadzornemu oblastvu predloženi v preskušnjo in odobriilo.

Za upravne gradnje in pomožne zavode novih železniških podjetij, in pa za nove upravne gradnje in pomožne zavode obstoječih železnic je predložiti nadzornemu oblastvu delovni red najpozneje 14 dni pred začetkom dela, ako zanje ne velja kak obče odobren delovni red.

Enaka dolžnost predlozbe nastopi v vseh tistih primerih, v katerih se načerava izpremeniti delovni red. V primeru nebitvenih izprememb zadostuje, ako se izprememba delovnega reda naznani nadzornemu oblastvu dodatno, najdalje pa v osmih dneh po njeni izvršitvi.

§. 32.

Predno se predloži delovni red nadzornemu oblastvu, je dati doletnim delavcem, ki imajo v pomožnem zavodu opravilo, priliko, da se izrazijo o njegovi vsebini.

Ravnanje, ki se ga je pri tem držati, je urediti v izvršitvenem ukazu.

§. 33.

Nadzorno oblastvo naj preskuša, ali ustreza delovni red zakonitim določilom in ali se pristojno ozira tudi na obstoječe posebne razmere.

O uspehu preskušnje je obvestiti železnično upravo, in ako se predloženi delovni red potrdi, je železnično upravo pozvati, naj znova predloži po vsebini odobreni delovni red nadzornemu oblastvu v dveh po redu izdanih izvodih, da se pristavi oblastveno potrdilo. Eden teh izvodov ostane v hrambi tega oblastva, drugi se pošlje železnični upravi.

§. 34.

En izvod oblastveno odobrenega delovnega reda, všteti dodatke, se mora za nove upravne gradnje, še predno se začne delo, sicer pa nemudoma potem, ko je nadzorno oblastvo dostavilo potrdilo, na vsakem delavišču, oziroma v vsakem de-

lovnem prostoru nabiti v jezikih, ki jih razumejo delavci, na pripravnem, lahko dostopnem mestu, in ti lepaki se morajo vedno vzdrževati v čitljivem stanju.

Gledé vsebine, obstoječe ne samo v posnetku zakonitih ali sicer veljavnih predpisov, stopijo delovni redi, ki se izdajo za nove upravne gradnje ali pomožne zavode, v moč z začetkom dela, drugi in pa dodatki k delovnim redom najraneje štirinajst dni potem, ko so se nabili.

Železnične uprave imajo dolžnost takoj po nabitku vročiti vsem delavcem in pozneje vzprejetim delavcem ob vstopu po en izvod veljavnega delovnega reda v deželnem jeziku, ki ga razumejo delavci.

Delavec mora prejem pismeno potrditi. S pismenim potrdilom prejema postanejo določila delovnega reda sestavina delovne pogodbe za novo vzprejete delavce takoj, za poprej vzprejete delavce po preteku roka odpovedi, vendar ne pred rokom, oznamenjenim v odstavku 2. Novo vstopajoči delavci pa imajo pravico v 24 urah po pismenem potrdilu prejema delovnega reda brez odpovedi odstopiti od delovne pogodbe.

§. 35.

Vloge, s katerimi se nadzornemu oblastvu predlagajo delovni redi, in tem vlogam priloženi delovni redi so kolka prosti.

Konvencijske denarne kazni.

§. 36.

Konvencijske denarne kazni, ki so se naložile delavcem ob prestopku delovnega reda, in pa povod, iz katerega, ter dan, katerega se je naložila kazen, končno uporabo kazenskih novcev je vpisati v spisek, v katerega je dovoljen vpogled nadzornemu oblastvu in delavcem.

Naložene denarne kazni v dobi enega tedna v obče ne smejo presegati višine poldnevnega zasluzka. Samo v primerih posebno kaznive lahkomiselnosti, če se proti predpisu ravna z raznesili, če se zanemarjajo dolžnosti paznika parnih kotlov, parnih strojev, dinamo-strojev in pa če se zanemarjajo opravila, pri katerih pride v nevarnost življenje ljudi, ako v delovanju kaj odreče ali kaj manjka, se smejo nalogati tudi višje denarne kazni.

Vsi ti kazenski novci se morajo nakloniti takim ukazoma oznamenjenim uredbam, ki so na korist delavcem.

Pravica pritožbe zoper naložitev denarne kazni mora biti delavcu varovana v stopnjah železnične uprave.

Razveza delovnega razmerja.

§. 37.

Pred pretekom izrečno ali molče pogojene dobe delovnega razmerja se sme kak delavec brez odpovedi takoj odpustiti samo v naslednjih primerih:

- a) ako je ob sklepu delovne pogodbe prevaril železnično upravo, pokazavši napačno ali pona-rejeno delovno knjižico ali izpričevalo ali jo spravi v zмото o obstоju kakega drugega delovnega razmerja, ki hkratu veče delavca;
- b) ako se v teku prvega tedna po vzprejemu v delo spozna za nesposobnega za ž njim do-govorjeno delo;
- c) če se uda pijančevanju in se je ponovno brez-uspešno posvaril;
- d) ako se zakrivi kake tatvine, kake poneverbe, kake deležnosti teh kaznivih dejanj ali kake goljufije;
- e) ako je po delovni pogodbi naloženo mu delo neupravičeno zapustil ali brez opravičenega izgovora ni prišel na delo ali ako stanovitno zanemarja svoje dolžnosti (§. 16);
- f) ako zapeljuje ali skuša zapeljati ostale delavce ali nameščence k nepokorščini v službi, k ne-rednemu življenju ali k nenravnim in proti-zakonitim dejanjem;
- g) ako se zakrivi težkega razžaljenja časti, telesne poškodbe ali nevarne pretnje zoper predstoj-nike ali zoper ostale delavce;
- h) ako se zakrivi premišljene poškodbe stvari znatnega pomena v škodo delodavca.

Odpustitev pred časom ni več dopustna, ako je vzrok odpusta železnični upravi znan dalje nego en teden.

§. 38.

Pred pretekom izrečno ali molče pogojene dobe delovnega razmerja sme kak delavec brez odpovedi delo takoj zapustiti samo v naslednjih pri-merih:

- a) ako brez dokazne škode za svoje zdravje ne more nadaljevati dela;
- b) ako se kak predstojnik zakrivi težkega razža-ljenja časti, telesne poškodbe ali nevarne pretnje zoper delavca ali ude njegove dru-žine, ali
- c) ako delavca in ude njegove družine zapeljuje ali skuša zapeljati k nerednemu življenju ali k protizakonitim dejanjem, ali ako se zakrivi žalitve nravnosti zoper delavca ali ude njegove družine;
- d) ako železnična uprava delavcu nepristojno pri-držuje ali neupravičeno prikrajšuje pogojene prejemke, ali ako krši druga bistvena pogod-bena določila; za tak prekršek bistvenih po-godbenih določil je tudi smatrati, če se pri-krajšani delovni čas s strani železnice vzame za povod prikrajšati zaslužek.

V primerih, omenjenih pod b) in c), izstop iz dela pred časom ni več dopusten, če je dotično de-janstvo delavcu znano dalje nego en teden.

§. 39.

Ako železnična uprava brez zakonito dopust-nega razloga (§. 37) kakega delavca pred časom odpusti ali po krivdi sè svoje strani ali sè strani svojih nadzornih organov dá delavcu povod za raz-vezo delovnega razmerja pred časom (§. 38), je dolžna povrniti delavcu mezdo in sicer dogovorjene užitke za ves rok odpovedi, ali če se je delo že odpove-dalo, za še ostali del roka za odpoved.

§. 40.

Delavci, ki se pred časom odpustè v primerih, omenjenih v §. 37, imajo pravico do mezde in sicer dogovorjenih užitkov samo do dneva odpusta.

§. 41.

Če se pokaže potrebno pred časom razvezati delovno razmerje, ker se je če tudi začasno ustavilo obratovanje pomožnega zavoda, bodisi po krivdi železnične uprave, ali zaradi kakega slučaja, ki za-dene njo, je železnična uprava dolžna povrniti de-lavcu mezdo in sicer dogovorjene užitke za ves rok odpovedi ali, če se je delo že odpovedalo, za še ostali del roka za odpoved.

§. 42.

Dogovori, ki nasprotujejo predpisom §§. 37 do 41, so nični.

Izstop pred časom.

§. 43.

Ako izstopi delavec brez zakonito dopustnega razloga (§. 38) pred časom iz dela, ima železnična uprava pravico, ako delavec v treh dneh ne sluša njenega poziva, izdanega v dobi za odpoved, najdalje pa v dobi osmih dni, naj se povrne na delo za še manjkajoči čas, da zahteva od njega za vsak delavni dan dobe za odpoved, katere se ni držal, največ pa za 14 dni, povračilo v znesku vsakdanje poprečne mezde.

§. 44.

Železnična uprava, ki vzame delavca v službo, dasi ji je bilo, ko ga ja vzprejela, znano, da je njegovo delovno razmerje z njegovim zadnjim delodavcem še v moči in da ga ni po pravici razvezal, ali ki takega delavca obdrži v delu, ko je zvedela za ta učin, je prejšnjemu delodavcu odgovorna za škodo, ki je nastala, ker je delavec svojevoljno izstopil.

Prejšnji delodavec ima tudi pravico v dobi za odpoved, najdalje pa v dobi osmih dni zahtevati, da delavec, ki je svojevoljno izstopil, zopet vstopi za čas, kolikor ga še nedostaje.

Spori iz delovnega, učnega in meznega razmerja.

§. 45.

V koliko spadajo iz delovnega, učnega in meznega razmerja izvirajoči pravni spori med železničnimi upravami in med delavci, porabljanimi v njihovih pomožnih zavodih ali pri upravnih gradnjah, in pa med delavci samimi k pristojnosti obrtnih sodnij, se določi z zato obstoječimi posebnimi predpisi.

Če ne nastane pristojnost obrtne sodnije, spadajo taki spori brez ozira na vrednost sporne reči, v stvarno pristojnost okrajnih sodnij.

II. Mladostni delavci in ženske osebe.

§. 46.

Z izrazom: mladostni delavci se umevajo v tem zakonu delavci do dovršenega 16. leta starosti.

Omejitve v uporabi mladostnih delavcev in ženskih oseb.

§. 47.

Otroci pred dopolnjenim 14. letom starosti in mladostne ženske osebe (§. 46) se ne smejo uporabljati pri upravnih gradnjah železnic in v njihovih pomožnih zavodih. Moškim mladostnim delavcem med dopolnjenim 14. in dopolnjenim 16. letom se sme dajati delo samo v delavnicah kakor učencem in nadalje pri upravnih gradnjah lažja dela, ki niso na kvar zdravju teh delavcev in ne ovirajo njihovega telesnega razvoja.

Ženske osebe po dopolnjenem 16. letu starosti se smejo pri upravnih gradnjah porabljati samo za lažja dela.

V koliko se smejo ženske osebe uporabljati v pomožnih zavodih, določi minister za železnice ukazoma.

Mladostnim delavcem in ženskimi osebami se ne sme dajati delo niti po noči, to je v času med 8. uro zvečer in 6. uro zjutraj, niti v čezdobi urah. Porodnice se smejo pripuščati na delo šele po preteku štirih tednov po porodu.

Razvidnost mladostnih pomožnih delavcev.

§. 48.

O mladostnih delavcih, ki imajo opravilo v pomožnih zavodih in pri upravnih gradnjah, je pisati seznamek, ki mora obsegati ime, datum rojstva, bivališče teh delavcev in ime in pa bivališče njihovih staršev, oziroma varuhov, potem čas vstopa in izstopa.

Ta seznamek je na zahtevo predložiti oblastvenim organom.

Ta seznamek se lahko združi z imenikom delavcev, ki ga je pisati po §. 29, ako ta imenik obsega zgoraj navedene razpredelke.

III. Učenci.

§. 49.

Za učenca se smatra, kdor je v službi v delavnicah železnic, da se praktično nauči kako tam obratovano opravilo brez razlike, ali se za delo plača mezda ali ne.

Učenci se smejo vzprejemati samo za delavnice.

§. 50.

Za mojstra je smatrati železnično upravo in za njeno namestovanje vodjo delavnice.

§. 51.

Gledé vzprejema učencev, učnega in poskusnega časa, dolžnosti učenca in mojstra, razveze učnega razmerja pred časom, odpovedi in pa prestopka razne pogodbe naj se zmislu primerno uporabljajo vsak čas veljajoča določila obrtnega reda, izvzemši predpise o izvrševanju nadzorstva, ki ga je vršiti po določih tega zakona.

Učna izpričevala.

§. 52.

Ako se razveže učno razmerje, mora železnična uprava učencu izdati izpričevalo o prebitem učnem času, o njegovem vedenju v tem času in doseženi izučbi v njegovem rokodelskem opravilu.

Bistveno vsebino tega izpričevala je vpisati v delovno knjižico in krajno policijsko oblastvo jo mora poveriti brez stroškov in brez kolka.

IV. Prestopki in kazni.

§. 53.

Ob prestopkih predpisov, izdanih s tem zakonom za železnične uprave, je naložiti kazen tistim osebam, ki so po dejanskih okoliščinah odgovorne, da se izpolnjujejo dotični predpisi (§. 4).

§. 54.

Kdor ravna zoper predpise §. 5, se kaznuje, ako ni kakega kaznivega dejanja, odkazanega sodnijam, zaradi prestopka tega zakona, ako dejanje ali opustitev nasprotuje kaki odredbi, izdani na podstavi tega zakonitega določila, ali ako je mogel storilec tudi brez posebne odredbe spoznati, da je bilo njegovo dejanje ali opustitev v stanu spraviti življenje ali zdravje ljudi v nevarnost.

§. 55.

Kdor dela zoper predpise §§. 6 do 9, 11 do 15, 18, 24 do 26, 29 do 31, 34, 36, 47 in 48 ali zoper predpise ukazov in odredbe, izdanih na pod-

stavi teh določil, in pa zoper določila obrtnega reda, ki se uporabljajo po §§. 27 in 51, se kaznuje zaradi prestopka tega zakona, ako ni kakega kaznivega dejanja, odkazanega sodnijam.

§. 56.

V §§. 54 in 55 oznamene prestopke kaznuje nadzorno oblastvo, ne kraté eventualnega disciplinarnega ravnanja:

- a) z ukori;
- b) z denarnimi kaznimi do zneska mesečne plače, oziroma mesečnega zaslužka.

§. 57.

Odmerjaje kazni se je ozirati na obtežilne in olajšujoče okoliščine, in pa na velikost s prestopkom nameravanega dobička ali narejene škode.

§. 58.

Z zastaranjem ugasne kaznivost tistih prestopkov tega zakona, s katerimi ni ravnati po občnem kazenskem zakonu, ako se storilec v šestih mesecih od dneva storjenega prestopka ni vzel v preiskavo.

V. Oblastva in postopki.

Nadzorno oblastvo.

§. 59.

Nadzorovati izvrševanje določil tega zakona je dolžno generalno nadzorništvo avstrijskih železnic.

Železnične uprave so dolžne organom nadzornega oblastva, ki so poklicani v izvrševanje tega zakona, dati vsa pojasnila, ki se jim zdé potrebna, in najnatančnejše izpolnjevati zaukaze tega oblastva.

Organom nadzornega oblastva je dovoljen vstop v vse delovne prostore in o pripravnem času tudi v delavska stanovališča, ki so jih pripravile železnične uprave.

Kazni zaradi nereda.

§. 60.

Ne kraté pravic in oblasti, ki gredó državni upravi sicer na podstavi obstoječih zakonov in posameznih dopustil, lahko generalno nadzorništvo

avstrijskih železnic kakor nadzorno oblastvo s kaznimi zaradi nereda do višine 5.000 K primora kako železniško podjetje, da izvršuje ta zakon in na njegovi podstavi izdane ukaze in odredbe. Kazen zaradi nereda se sme naložiti samo, ko se je poprej zapretila, vendar se lahko po potrebi ponovi.

Rekurzi.

§. 61.

Zoper vse odredbe in odločbe, ki jih izda generalno nadzorništvo avstrijskih železnic na podstavi tega zakona, je dopusten rekurz na ministrstvo za železnice.

§. 62.

Rekurz je vložiti v 14 dneh po vročitvi pri generalnem nadzorništvu avstrijskih železnic. Rekurzi zoper kazenska razsodila generalnega nadzorništva avstrijskih železnic imajo odločivo moč.

Polajšava kazni in izpregled.

§. 63.

Ministrstvo za železnice ima pravico iz ozira vrednih vzrokov polajšati ali izpregledati kazni.

Izterjatev in uporaba denarnih kazni.

§. 64.

Kazenski novci se lahko izterjajo s sodno eksekucijo.

Vse kazenske novce je nakloniti takim ukazoma oznamenjenim napravam, ki so na korist delavcem.

VI. Končna določila.

§. 65.

Ta zakon stopi gledé določil §. 31, odstavka 1 v moč z dnem razglasitve, z ostalo vsebino pa šest mesecev po razglasitvi.

§. 66.

Izvršiti ta zakon je naročeno Mojemu ministru za železnice.

V Ischlu, 28. dne julija 1902.

Franc Jožef s. r.

Koerber s. r.

Wittek s. r.